

ναι αὐταὶ ἐφευρέσεις, αἵτινες ἐβλάψαν τὴν φυσικὴν ἀπλότητα καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ κάλλη τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι τὸ κύριον αἷτιον, δι' ὃ πολλοὶ αὐτὸν ἀπηρνῆθησαν καὶ ἀπαρνοῦνται. Ἄλλ' ἐμπορεῖ νὰ γένῃ ἀτοπωτέρα διαγωγή; Τίς ἤθελε στοχασθῇ ν' ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου, διότι χοιράδες ἢ γάγγραινα εἶχον ἀσχημίσειν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου του; Ἄλλ' αὐτοῦτο τι πράττουν οἱ τὸν Χριστιανισμόν ἀποβάλλοντες, δι' ὅσας ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ εὐκολοπιστία προσῆψαν εἰς αὐτὸν ἀσχημονάς.

Τόσον ἀλογίστως νὰ ἐγκολποῦται τις τὴν ἀπιστίαν, ἀπαρνούμενος πᾶν ὅ,τι παιδιόθεν ἐδιδάχθη σεβάσμιον καὶ ἱερὸν, εἶναι ἐσχάτης ἀπονοίας ἴδιον. Διότι ποία εἶναι ἡ φύσις καὶ ἡ ἐπιρρέπεια τῆς ἀπιστίας; Δὲν ἐπαπειλεῖ τὰ τιμαλφέστερα συμφέροντα τοῦ ἔθνους ἢ τοῦ βασιλείου, εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἐπικρατήσῃν, καταστρέφουσα τοὺς στύλους καὶ τοὺς προμαχῶνας τῆς ἡθικῆς; Δὲν εἶναι πολλάκις ἡ πρόδρομος τῆς ἀθεΐας; Παράδειγμα τῶν δεινῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀπιστίας δὲν μᾶς ἔδωκεν ἀξιοληνημένον καὶ φοβερόν ἡ Γαλλικὴ Μεταπολίτευσις; Ἡ ἀπιστία δὲν ἔφερε τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλίσσαν εἰς τὴν λαιμητόμον; αὐτὴ δὲν ὠδοποίησε πρὸς τὴν φοβερὰν ἀρχὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ ἄριστοι τῶν Γάλλων καθημέραν ἀπεκεφαλίζοντο, ἕως τοῦ αἵματός των ποταμηδὸν ἔρρουσεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων; Ἀφοῦ δὲ διέφθειρε καὶ ἀνέτρεψεν ὅλας τὰς ἡθικὰς ἀρχάς, καὶ παρέλυσεν τὴν δύναμιν τοῦ νόμου καὶ τὸν βραχίονα τῆς δικαιοσύνης, ἀφοῦ ἐξώρισε πᾶσαν θρησκείαν, ἀφοῦ ἥνοιξε τοὺς τάφους μυριάδων, καὶ ἔθαψε τὰ ἀποκεφαλισμένα σφάγια τῆς ἀνηλεοῦς ἀπανθρωπίας της, — τότε ἡ ἀθεΐα, ἡ γνησίᾳ θυγάτηρ αὐτῆς, ἀνέστησε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπέγραψεν εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὰς θύρας ὧν τῶν κοιμητηρίων τὴν ἀσεβῆ περιόδον, Ὁ Θάνατος εἶναι ὁ πνεὺς αἰώνιος!!

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ γνήσιοι καρποὶ τῆς ἀπιστίας· τοιαῦται τῆς ἀποβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ αἱ παγγάλεποι συνέπειαι. Οἱ ἄπιστοι τῆς Γαλλίας πιθανὸν εἶναι δὲν προέβλεπον ποῦ ἐμελλε νὰ φέρῃ αὐτοὺς ἡ ἀποβολὴ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἡμῶν ἀπίστους προβλέπουσι πόσον ὀλέθριαι εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς ἄλλους θέλουν εἶσθαι, ἐπὶ τέλους, αἱ ἀρχαὶ των. Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης, κλείων τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, εἶπεν, “Ἐάν τις ἀφῇ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.” Τί λοιπὸν νὰ εἰπῶμεν περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀλογίστως καὶ ἀνεξετάστως ἀφαιροῦσι καὶ παραρρίπτουσιν ὅλους τοὺς λόγους τοῦ Θεοπνεύστου τόμου, καλοῦντες καὶ μεταχειριζόμενοι αὐτὸν ὡς μῦθον σεσοφισμένον; Ὁ πράττων τοῦτο ἄς συλλογισθῇ ὁποίαν τρομερὰν εὐθύνην ἀναδέχεται. Κάνει ἄς μὴ πράξῃ τοιοῦτό τι, πρὶν σπουδαίως ἐρευνήσας βεβαιωθῇ χωρὶς οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι εἶναι ψευδὴς ἡ Καινὴ Διαθήκη· πρὶν, ἐν

συντομία, ἐτοιμασθῇ νὰ δώσῃ λόγον διατὶ ἐπεχείρησε νὰ ἀνατρέψῃ τὴν οὐράνιον θρησκείαν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἀπέθανον.

“Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν γνώσεσθε αὐτοὺς,” εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν. Ἄν οὕτω κρίνωμεν τὴν ἀπιστίαν, θέλομεν ἐξάπαντος τὴν ἀπορρίψῃν. Εἰς τὸν μέγαν φιλόσοφον Φραγκλῖνον ἐδόθη ποτὲ πόνημά τι χειρόγραφον κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφέας, σκοπὸν ἔχων νὰ δημοσιεύσῃ, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς, καὶ νὰ τὸν εἴπῃ τί ἐφρόνει. Ὁ Φραγκλῖνος, ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσεν, ἐπέστειλε τὴν Λακωνικὴν ταύτην ἀπάντησιν, Μὴ λύσῃς τὴν τίγριν· ἐννοῶν ὅτι, ἂν ἡ ἀπιστία ἐκυρίευσεν τὴν κοινωσίαν, τὸ ἔθνος ἤθελε καταφαγωθῇ ὡς ὑπὸ μαινομένης τίγριδος. Ἄν τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων μ' ὅλας τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰς χαλινώσεις φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τοιαύτας ὑπερβολὰς καὶ καταχρήσεις, τί νὰ μὴ πράξωσιν ὁπόταν αἱ χαλινώσεις αὐταὶ ἀφαιρεθῶσι;

ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ δὲν δηλοῖ ἀπλῶς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, οὔτε οἷονδ' ὅποτε βαθμὸν νοητικῆς μόνον καλλιέργειας. Κατὰ τὸ πλατύτερον αὐτῆς νόημα, ἐκτείνεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρξεως. Ἄμα τὸ τέκνον γεννηθῇ, ἄρχεται ἡ ἐκπαίδευσίς του. Πολλάκις φέρεται μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν κόσμον τὰ σπέρματα τῆς ἀσθενείας ἢ τῆς δυσειδεΐας, καὶ εἰς τὸ στῆθος τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔτι κρεμάμενον λαμβάνει ἀνεξελείπτους ἐντυπώσεις. Κατὰ τὴν πρώτην νηπιακὴν περίοδον, ἐνῶ τὸ φυσικὸν σύστημα ἐκτυλίσσεται καὶ δυναμοῦται, ὅλα τὰ περίεξ ἐνεργοῦσιν ἐπ' αὐτῷ ἢ ἐπὶ κακῷ, — ἡ καθαριότης, τὸ φῶς, ὁ ἀήρ, ἡ τροφή, ἡ θερμότης. Βαθμηδὸν φαίνεται μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος. Αἱ αἰσθήσεις γίνονται ὀξύτεραι. Αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰ πάθη λαμβάνουσι μορφήν προδηλοτέραν. Πᾶν ὅ,τι ἀκούεται ἢ βλέπεται, πᾶσα θεραπευομένη ἢ χαλινωμένη ὁρῆσις, πᾶσα φιλόστοργος ἢ ἐμπαθὴς πράξις, λέξις, ἢ βλέμμα, συντείνει, ποτὲ μὲν μικρὸν τι καὶ ἀνεπαισθήτως, ποτὲ δὲ προφανῶς καὶ διαρκῶς, εἰς μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ μᾶλλον εἰς προσδιορισμὸν τῆς διευθύνσεως, καθ' ἣν θέλει βλαστήσῃν καὶ ἀναπτύχθῃ. Νηπίου ὄντος, παιδίου, μειρακίου, ἐφήβου, ἀνδρὸς, προχωρεῖ ἡ ἀνάπτυξις τῆς σωματικῆς, νοητικῆς, καὶ ἡθικῆς αὐτοῦ φύσεως, ἐνῶ ἀδιαλείπτως ἐπενεργοῦν εἰς αὐτὸν αἱ διάφοροι περιστάσεις τῆς θείσεώς του — τὸ ὕγιεινόν ἢ τὸ νοσῶδες τοῦ ἀέρος τὸν ὁποῖον ἀναπνέει, τὸ εἶδος καὶ ἡ ἰκανότης τῆς τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας του, ὁ βαθμὸς καθ' ὃν ἐνεργοῦσιν αἱ σωματικαὶ τοῦ δυνάμεις, ἡ ἐλευθερία μὲ τὴν ὁποίαν αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ γυμνάζονται ἐπὶ ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, ἡ ἔκτασις καθ' ἣν ἐπιφορτίζονται αἱ δυνάμεις τῆς μνήμης, τῆς συγκρίσεως, καὶ τοῦ συλλογισμοῦ, τὰ ἐν οἴκῳ ἀκούμενα καὶ ὁρώμενα, τὸ ἡθικὸν παρά-

δειγμα τῶν γονέων, ἡ τάξις τῆς σχολῆς, ἡ φύσις καὶ ὁ βαθμὸς τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἀμοιβῶν τε καὶ ποι-
νῶν, αἱ προσωπικαὶ ποιότητες τῶν συντρόφων του, αἱ
δοξασίαι καὶ αἱ πράξεις τῆς κοινωνίας, ἐν τῷ μέσῳ
τῆς ὁποίας ἀναστρέφεται, καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν δημο-
σίων καταστημάτων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ζῇ. Τούτων ὅλων
τῶν περιστάσεων ἡ ἐκ τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας δια-
δοχικὴ ἐπὶ ῥόῳ συνιστᾷ τὴν ἐκπαιδεύσιν ἢ ἀνατροφὴν
τοῦ ἀνθρώπου· ἐκπαιδεύσιν, ἥτις δὲν τελειώνει εἰς τὴν
ἀφίξιν τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ διὰ
παντὸς τοῦ βίου—ὅστις εἶναι καὶ αὐτὸς, κατὰ τὴν
σύμφωνον μαρτυρίαν τῆς ἀποκαλύψεως καὶ τοῦ ὁρθοῦ
λόγου, κατὰστάσις δοκιμασίας ἢ ἐκπαιδεύσεως διὰ
μέλλουσιν καὶ ἐνδοξοτέραν ὑπαρξίν.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΥΣΑ.

Ma jeunesse fut mensongère ;
On crut la voir naître et fleurir ;
Mais, comme la plante étrangère,
On la voit naître et se flétrir.

(Dorange.)

ΤΟ λυκαυγὲς τοῦ βίου μου ἠτένισα καὶ εἶδον,
Καὶ ἦτο πλήρες μελανῶν τὸ χρῶμά του κηλίδων·

Περὶλυπος κ' ἐκστατικὴ

Ἐστράφην τότε ὀπίσθεν μετὰ ψυχῆς πενθίμου,
Καὶ τὴν ἡχὴν τῆς σκυθρωπῆς ἐξύπνησεν ἐρήμου

Φωνὴ ἐξαίφνης μυστικῆ·—

• Τὴν ἀτραπὸν ἠθέλησεν ὁ νέος ὁδοιπόρος
Νὰ διαβῇ, καὶ ν' ἀναβῇ τὸ ἀντικρὺ του ὄρος·

Ἄλλ' ἔστρεψε τὸ βῆμα

Ὅπισθον του, καὶ ἔφθασε τὴν θύραν τῆς κοιλάδος·
Πλὴν αὖρα κρύα ἔσβεσε τὸ φέγγος τῆς λαμπάδος,

Καὶ ἔπεσεν εἰς μνῆμα.

Ἐνῷ ἡ Ἥως ἔστεφε τὴν κόμην της μὲ ρόδα,
Κ' εἰς ταύτην τὴν ἀκρώρειαν προέβαινε μὲ πόδα

Κρινολευκὸν καὶ ἐλαφρόν,

Τὰ ἄνθη εἶδε χύνοντα λεπτὸν ὑγρὸν δακρύων,
Καὶ ἄνεμος ἀπὸ βορρᾶς τὸ ρεῦμά του κυλίων,

Νεφῶν ἐπέχυσεν ἄφρον.

Μόλις ἐξῆλθεν εὐθυμὸς ὁ νάυτης τοῦ λιμένος,
Τὸ τελευταῖον φίλημα τῆς φίλης του ἀσμένως

Δεχθεὶς, πλὴν καὶ δακρύων,

Κ' ἠγέρθη μαύρη θύελλα μὲ ἀστραπὴν καὶ βρόντον,
Καὶ τὰς ἀβύσσους ἤνοιξε κ' ἐτάραξε τὸν πόντον,

Κ' ἐσύτρινε τὸ πλοῖον·—

Ὡς ἦχον ἦχον κλαυθμηρὸν δὲν ἤκουσα κωδῶνων,
Καὶ συριγμὸν ἀλλόκοτον ἐν μέσῳ τῶν δενδρῶνων ;

Δὲν εἶδον μὲ κρυπτοὺς παλμοὺς

Τὴν φωλεάν ἢ ἀηδῶν μὲ θρήνου· πῶς ἀφίνει,

Κ' ὁ κύκνος εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν πτῆσιν διευθύνει

Μὲ γλυκυφθόγγους στεναγμούς ;

Ὡ! ἤδη κ' ἡ καρδία μου θὰ παύσῃ, φεῦ! νὰ πάλλῃ!

Ὡ τῆς μητρός μου γηραιᾶ, φιλόστοργος ἀγκάλῃ,
Ἀνοῖξου τελευταίον !

Ναί! θέρμανε τὸ στήθος μου τὸ κρῦνον πρὸς ὀλίγον·
Τὸ βλέμμα μου σβυνόμενον κ' ἐπὶ μικρὸν ἀνοῖγον,

Τί βλέπει . . ; φῶς ὥραϊον . . !—

Ὡ σὺ, ποῦ ἄσβεστον πυρὸς μ' ἐνέβαλες κρατῆρα,
Καὶ ἤχους ἔχυνε γλυκεῖς διὰ ἐσέ ἡ λύρα,

Θνήσκουσιν πῶς μὲ θρηνηθεῖς ;

Τὸ βράδυ εἰς τὸν τάφον μου θὰ κεῖμαι, πλὴν θ' ἀκούσῃς
Ἀνωθεν ἤχον πένθιμον κιθάρας στεναζούσης,

Καὶ τὴν σκιάν μου θὰ ἰδῇς.

Ἀλλὰ θρηγεῖς ; τὸ δρέπανον ἐνῷ τὴν γῆν ξυρίζει,
Μὲ τοὺς ἀστράχους τρυφερὰ καὶ ἄνθη δὲν θερίζει,

Ἦρ' ἔτι μαρνανθῶσι ;

Χωρὶς ἐλέγχους μυστικοὺς, μὲ ἄσπιλον καρδίαν
Οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν χρυσῇ τῶν οὐρανῶν οἰκίαν

Θὰ μὲ ὑποδεχθῶσι.

Ἠλέησα τὸν ὄρφανόν, τὴν τεθλιμμένην χήραν,
Καὶ ἄρτον εἰς τοῦ πένητος ἐνέβαλον τὴν πύραν·

Ἐλάτρευσα τὴν ἀρετὴν·

Καὶ ὅτε εἰς τὸ στήθος μου κατῆλθε πῦρ ὥραϊον,
Ἐζήτησα καὶ τὴν πηγὴν νὰ ἰδῶ τελευταῖον,

Τὴν στέγην φεύγουσα αὐτὴν . . .

Μὴ μὲ θρηνεῖτε . . . ἔπαυσαν οἱ πόνοι . . . ἰδοὺ πίνω
Τὸ νῆμα τὸ ἀθάνατον . . . ἐνταῦθα σᾶς ἀφίνω . . .

Ἐπάνω σᾶς προσμένω . . .

Ἦδ' ἡ ψυχὴ μου ἐλαφρὰ πετᾷ . . . τὰ ὕψη τρέχει,
Κ' ἐκστατικὴ ἔς τῶν Χερουβὶμ τὰ ἄσματα προσέχει . . .

Ἰδοὺ ἐκεῖ ἐμβαλῶ! . . .

Χ ρ ῆ σ τ ο ς Ἀ ν α σ τ α σ ι ᾶ θ η ς .

ΤΑ χρήματα εἶναι ὡς ἡ κόπρος, πάντῃ ἀχρηστα, ἐκτὸς ὅπταν
ἐξαπλῶννται. Οἱ πονηροὶ συσσωρεύουσι πολλάκις χρυσὸν ὡς
χώματα δι' ἀδίκων, σκληρῶν, καὶ ἀπατηλῶν μέσων· ἀλλὰ δὲν
ὠφελοῦσιν αὐτοὺς ἐπὶ τέλους. Ἐξ ἐναντίας, θέλουσιν εἶσθαι ταχὺς
μάρτυς ἐναντίον τοῦ ἰδιοκτῆτου.

Η ΑΓΝΟΙΑ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ προ-
τείνῃ ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ σοφία τοῦ φιλοσόφου δὲν δύνα-
ται ν' ἀποκριθῇ· καὶ εἰς ἀμαρτωλὸς δύναται πλεῖστον ἀγαθὸν
νὰ καταστρέψῃ διὰ μιᾶς, παρ' ὅσον χιλιάδες ἐναρέτων ἐμποροῦν
νὰ ἐκτελέσωσιν εἰς δολόκληρον αἰῶνα.

ΙΣΧΥΡΟΤΑΤΑ εἶναι τὰ δεσμὰ, ὅσα μᾶς προσκολ-
λῶσιν εἰς τὸν οἶκον τῆς γεννήσεώς μας, ὑπὸ τῆς Προ-
νοίας ἐμπεφυτευμένα ὡς ἡ πηγὴ πολλῶν ἀρετῶν. Ταῦ-
τα μόλις δύνανται ν' ἀπαριθμηθῶσι· διότι πᾶν ὅ,τι
βλέπομεν καὶ πᾶν ὅ,τι ἀκούομεν εἰς τὸν πατρῶον οἶκον
ἔχει γλυκύ τι θέλγητρον.